

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1928 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av besiktningsmän vid exportslakterier och andra enskilda, under offentlig kontroll ställda slakteriinrättningar.

I en till riksdagen avlåten, den 20 mars 1928 dagtecknad proposition nr 240, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att förklara hinder för riksdagens del icke möta för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda statsrådsprotokoll angivna riktlinjer utfärda bestämmelser om pensionering av besiktningsmän vid exportslakterier eller andra enskilda, under offentlig kontroll ställda slakteriinrättningar.

Frågan om pensionering av besiktningsmän vid ifrågavarande slakteriinrättningar upptogs först av år 1918 tillkallade sakkunniga för biträde inom ecklesiastikdepartementet vid beredning av frågan om småskollärares m. fl. pensionering, vilkas uppdrag utvidgades att bland annat omfatta jämnväl distriktsveterinärers pensionering. I samband med förslag rörande distriktsveterinärers pensionering framhöllo de sakkunniga, att när en kårs pensionering skulle regleras, det vore önskvärt, att samtidigt även närstående kårers pensionering ordnades. De sakkunniga hade därför ansett sig böra taga i övervägande bland annat frågan om pensionering av ifrågavarande besiktningsmän, enär pensionsfrågans ordnande givetvis vore av stor betydelse för denna kårs ändamålsenliga rekrytering. De sakkunniga framhöllo därvid, att då det tydligen icke vore lämpligt att göra besiktningsmännens pensionsrätt beroende av huvudmännens villighet att uppfylla därför fordrade villkor, det borde åläggas dessa skyldighet att göra sådan framställning. Det framhölls även, att huvudmän och befattningshavare skulle erlägga de avgifter, som beräknades täcka hela pensionskostnaden, vadan deras pensionering alltså icke komme att kosta staten något avsevärt.

I proposition (nr 336) till 1919 års riksdag angående ombildning av vissa pensions- och ålderdomsunderstödsanstalter till en anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. (numera statens pensionsanstalt) tillstyrkte dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet pensioneringens utsträckande

även till ifrågavarande besiktningsmän och framhöll därvid särskilt, att vad deras huvudmän anginge anslutningen till den föreslagna pensionsanstalten skulle vara obligatorisk. Besiktningsmännen skulle enligt det framlagda förslaget till reglemente för anstalten erhålla pensionsrätt efter samma grunder som distriktsveterinärer ehuru med andra pensionsunderlag.

Riksdagen förklarade sig i skrivelse (nr 10 A/1919) icke hava något att erinra mot förslaget.

I anslutning till riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 31 december 1919 (nr 878) reglemente för pensionsanstalten. I detta reglemente, som trädde i kraft den 1 januari 1920, föreskrives i kap. V § 52, att de rättigheter och skyldigheter, som stadgas i §§ 1—40, avseende anstaltens förvaltning samt allmänna bestämmelser om tjänstepension m. m., ävensom i §§ 52—59, upptagande föreskrifter angående kommunalt anställda veterinärer m. fl., skola tillkomma, bland andra, av medicinalstyrelsen förordnad besiktningsman vid under offentlig kontroll ställt slakteri. Vidare fastställas däri bestämmelser angående pensionsunderlag och pensionsavgifter m. m. Härjämte föreskrives i övergångsstadgandena till kap. V i reglementet, att ifråga om besiktningsmän pensionsanstalten skall, även utan framställning av huvudmannen, bestämma (enligt § 6) den tidpunkt, från vilken reglementet skall anses hava varit gällande för den, som innehade befattningen den 1 januari 1920.

I fråga om besiktningsmännens anslutning till pensionsanstalten har Kungl. Maj:t i kungörelse den 23 september 1926 (nr 440) angående ändrad lydelse av nyssnämnda övergångsbestämmelser gjort det tillägg att, därest befattningshavare gjort framställning enligt § 9 mom. 2 andra stycket av reglementet om befrielse från befattningshavarens pensionsavgifter motsvarande löneavdrag för tid, varunder han icke varit anställd i huvudmans tjänst, tidpunkten, från vilken reglementet skall anses hava varit gällande, må bestämmas tidigast till dagen för tillträdet av befattningen hos huvudmannen. Härigenom har beträffande pensionsavgifternas gäldande borteliminerats den tid, som vederbörande befattningshavare före reglementets ikraftträdande varit anställd såsom besiktningsman hos annan innehavare av slakteriinrättning. Däremot kvarstår föreskrift om retroaktiv tillämpning av reglementet för den tid, befattningshavaren före ikraftträdandet varit anställd hos samma huvudman.

Vidare har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 23 september 1926 (nr 439) gjort sådant tillägg till förordningen den 10 oktober 1913 (nr 241) angående exportslakterier samt andra enskilda under offentlig kontroll ställda slakteriinrättningar, att besiktningsman, som vid ingången av år 1920 innehade eller som efter nämnda tidpunkt erhållit förordnande som ordinarie besiktningsman, vore *skyldig* tillhöra statens pensionsanstalt. Dylik befattning skulle anses hava undergått sådan reglering, som enligt anstaltens reglemente erfordrades för dess tillämplighet, och skulle slakteriinrättningens innehavare anses såsom befattningshavarens huvudman. I

sistnämnda kungörelse föreskrevs tillika att, därest slakteriinrättningens innehavare oaktat av medicinalstyrelsen gjord anmaning underlåte utbetala huvudmannen påvilande avgifter för besiktningsmans pensionering, medicinalstyrelsen ägde att, efter hörande av slakteriinrättningens innehavare, meddela varning och, därest rättelse det oaktat ej vunnes, förordna, att slakteriinrättningen ej vidare skulle stå under offentlig kontroll. I reglementet för pensionsanstalten finnes denna bestämmelse icke direkt införd.

I två likalydande vid 1927 års riksdag väckta motioner (I:120 och II:168) hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande omläggning av nuvarande bestämmelser om pensionering av ifrågavarande besiktningsmän i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionerna angivits.

Efter att över motionerna hava inhämtat yttranden av medicinalstyrelsen samt av statens pensionsanstalt anförde bankoutskottet i avgivet utlåtande i ärendet (nr 31) bland annat följande:

»Enligt utskottets mening torde det icke kunna förnekas, att pensionsförhållandena för ifrågavarande befattningshavare icke i allo blivit fullt tillfredsställande ordnade. Vad angår frågan om obligatorisk eller frivillig pensionsrätt har utskottet likväl — med hänsyn till de i pensionsanstaltens bilagda yttrande angivna skäl, som år 1919 föranlett statsmakternas beslut på denna punkt, samt i betraktande av att medicinalstyrelsen nu bestämt motsatt sig ett upphävande av den obligatoriska delaktigheten — ansett sig icke böra understödja motionärernas förslag att pensionsrätten skulle göras beroende av huvudmännens initiativ. Av medicinalstyrelsens yttrande med därvid fogad bilaga framgår emellertid, att vissa besiktningsmän tillika innehava distriktsveterinärsbefattning. Dessa befattningshavare äro även i sistnämnda egenskap obligatoriskt delaktiga i pensionsanstalten. Pensionsunderlaget för distriktsveterinär är i reglementet fastställt till 3,500 kronor, under det att sådant underlag för besiktningsman bestämmas av pensionsanstalten enligt reglementets allmänna grunder beträffande tjänstepensionsunderlag (§ 23). Huvudregeln är därvid, att underlaget utgör $\frac{2}{3}$ av avlöningen. Beträffande förening av två enligt reglementet pensionsberättigade befattningar gäller, att, om pensionsunderlagen tillsammans överstiga 6,000 kronor, de skola nedsättas i sådant förhållande att deras summa blir nämnda belopp. Om man — såsom på grund av medicinalstyrelsens yttrande torde vara berättigat — utgår från att vardera av ifrågavarande befattningar normalt förutsättes taga sin innehavares väsentliga tid och arbetskraft i anspråk och att pensionsunderlaget fastställts med hänsyn härtill, måste tydligen, trots berörda bestämmelse rörande maximibeloppet av pensionerna, i förevarande fall en viss dubbelpensionering anses förekomma. Då detta knappast kan betraktas såsom lämpligt, lär det kunna ifrågasättas, huruvida åt besiktningsman, som i egenskap av distriktsveterinär är delägare i pensionsanstalten, dessutom bör medgivas delaktighet för besiktningsmans-tjänsten, eller åtminstone huruvida ej i dylika fall någon begränsning av pensionsbeloppet för sistnämnda tjänst, utöver vad som kan följa av nyss återgivna stadgande rörande pensionernas maximibelopp, må böra ävåbringas. Ett närmare övervägande på denna punkt synes böra äga rum i samband med den utredning, varom utskottet i det följande hemställer. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att enligt det förslag rörande

bland annat delaktighet i statens pensionsanstalt för vissa dövstumpräster, som av Kungl. Maj:t framlagts för innevarande års riksdag och av utskottet i annat utlåtande (nr 30) denna dag tillstyrkts, pensionsrätt skulle tillkomma allenast dövstumpräst, för vilken befattningen utgör uteslutande eller huvudsaklig sysselsättning.

Vad härefter angår frågan om retroaktiv tillämpning av pensionsreglementet för ifrågavarande befattningshavare, vill det på grund av vad som anförts i motionerna och i medicinalstyrelsens yttrande synas, som om bestämmelserna i detta avseende, även efter den genom förberörda kungörelsen den 23 september 1926 (nr 440) vidtagna modifikationen, äro av den beskaffenhet, att ytterligare lättnad för företagen skäligen torde böra medgivas. Utskottet har för sin del intet att erinra mot att, på sätt medicinalstyrelsen tillstyrkt, den tidpunkt, från vilken reglementet skall anses hava varit för vederbörande befattningshavare gällande, bestämmes till tidigast den 1 januari 1920. Det torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att låta verkställa erforderlig utredning i denna fråga och därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda. Med avseende å vad medicinalstyrelsen yttrat angående återbetalning till huvudmän och befattningshavare av redan guldna retroaktivavgifter vill utskottet framhålla, att det icke synes böra förmenas de huvudmän och befattningshavare, som så önska, att vidkännas avgifter för retroaktiv tillämpning av pensionsbestämmelserna i vidsträcktare mån än vad som må komma att såsom regel stadgas.

Utskottet vill slutligen hava uttalat, att enligt dess mening sådan ändring i pensionsanstaltens reglemente synes böra komma till stånd, att i själva reglementet gives klart uttryck för vad som stadgats eller må komma att stadgas rörande delaktighet för ifrågavarande befattningshavare.»

I enlighet med riksdagens på utskottets förslag gjorda anhållan har Kungl. Maj:t därefter låtit verkställa utredning i ärendet.

Föredragande *departementschefen* har i frågan om besiktningsmännens pensionering för egen del anfört följande:

»Såsom redan förutsattes i samband med den vid 1919 års riksdag skedda regleringen av pensionsförhållandena för ifrågavarande besiktningsmän, torde deras anslutning till statens pensionsanstalt alltjämt böra regelmässigt betraktas som obligatorisk. Detta synes mig också böra uttryckligen angivas genom lämpliga bestämmelsers införande i reglementet, varom emellertid det läser ankomma på Kungl. Maj:t att förordna, sedan riksdagens beslut i ärendet föreligger.

Härvid bör dock tillses, att dubbelpensionering må undvikas. Såsom mindre påkallat torde nämligen — såsom 1927 års riksdag framhållit — få anses, att exempelvis en besiktningsman, vilken redan i egenskap av distriktsveterinär är delägare i anstalten, också kan erhålla delaktighet på grund av sin besiktningsmannabefattning. I avseende å den utformning ifrågavarande inskränkande stadgande bör erhålla ansluter jag mig till statskontorets förslag, som innebär, att besiktningsman, som tillika innehar annan befattning, varmed är förenad pensionsrätt enligt civila tjänstepensionslagen eller reglementet för statens pensionsanstalt, skall i förstnämnda sin egenskap vara utesluten från delaktighet i statens pensionsanstalt. Innehavare av militär veterinärbefattning torde åtminstone tillsvidare kunna erhålla pensionsrätt jämväl som besiktningsman.

Vidkommande frågan om den tid, från vilken pensionsrätten skall räknas, får jag i anslutning till de i ärendet gjorda uttalanden från såväl besiktningensmännen och slakteriernas sida som ock från pensionsanstalten tillstyrka, att nämnda tid bestämmes till den 1 juli 1928, dock med rätt för huvudman att med avseende å besiktningensman, som då är upptagen såsom pensionsberättigad i anstalten, kvarstå i förutvarande ställning. Det torde vid ett dylikt framflyttande av tiden för pensionsrättens beräkning böra medgivas nuvarande slakteriinnehavare att återfå av dem eventuellt erlagda avgifter. Ävenså torde nu i tjänst anställda besiktningensmän böra lämnas öppet att återfå erlagda avgifter eller, i det fall tjänstären efter den 1 juli 1928 icke förslå för erhållande av hel pension, låta avgifterna inestå för erhållande av pensionsfyllnad. För dem, som avgätt eller avlidit, torde, såsom pensionsanstalten framhållit, erlagda avgifter hava grundlagt rätt till uppskjuten tjänstepension eller rätt till familjepension åt efterlevande. Någon ränta torde icke böra beräknas på avgifter, som återbäras.»

Departementschefen har i detta sammanhang vidare gjort vissa uttalanden rörande avlösningsnormerna för exportslakteriernas besiktningensmän samt slakteriernas besiktningenskostnader i allmänhet.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till vad åberopade statsrådsprotokollet innehåller.

I anslutning till den uppfattning, som utskottet år 1927 uttalat i ämnet, finner utskottet sig böra biträda departementschefens mening, att besiktningensmännen anslutning till statens pensionsanstalt bör såsom regel vara obligatorisk. De modifikationer i pensionsrätten, som föreslagits dels i syfte att undvika dubbelpensionering beträffande befattningenshavare, vilka i annan egenskap äga pensionsrätt, dels ock med avseende å retroaktiv tillämpning av pensionsanstaltens reglemente, finner utskottet för sin del lämpliga. Utskottet har alltså intet att erinra mot att bestämmelser rörande pensionering av förevarande befattningenshavare utfärdas i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder.

Till vad departementschefen uttalat i fråga om exportslakteriernas besiktningenskostnader i allmänhet saknar utskottet anledning att taga ställning.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må förklara hinder för riksdagens del icke möta för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över eklestikären den för den 20 mars 1928 angivna riktlinjer utfärda bestämmelser om pensionering av besiktningensmän vid exportslakterier eller andra enskilda, under offentlig kontroll ställda slakteriinrättningar.

Stockholm den 26 april 1928.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Utskottet.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Gustafsson i Stensholm**, *Pettersson i Olovstorp, Lindley**, *Lindgren, Andersson i Hedsta, Ström och Bodin*;

från andra kammaren: herrar *Winkler, Bäcklund, Wikström, Höglund, Svensson i Bettingetorp, Törnkvist i Bjuv, Heiding och Eklund.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.